

Saopštenje za javnost: Srbija na najnižem nivou u poslednjih 10 godina na svetskoj listi Indeksa percepcije korupcije Transparency International

Srbija je, prema najznačajnijem globalnom rangiranju zemalja po percepciji korupcije u javnom sektoru, i dalje među zemljama sa izrazito visokim nivoom korupcije. Transparentnost Srbija (članica međunarodne organizacije Transparency International) predstavila je danas Indeks percepcije korupcije (CPI) 2021 po kome Srbija ima 38 od idealnih 100 poena, isto kao i prethodne godine. To je istovremeno najlošiji rezultat u proteklih 10 godina, iako je borba protiv korupcije sve to vreme slovila kao jedan od državnih prioriteta.

Sa tim skorom Srbija, treću godinu za redom, zauzima mesto u donjoj polovini svetske liste - jer je 96. od 180 zemalja, dve pozicije lošije rangirana nego godinu dana ranije i ima čak pet poena manje od svetskog proseka (43).

Po oceni Transparentnosti, nazadovanje Srbije u istraživanjima o korupciji je očekivano imajući u vidu da je u mnogim oblastima dugogodišnje "odsustvo političke volje" da se antikorupcijski zakoni primene, ove godine još vidljivije zamenjeno postojanjem "političke volje" da se zakoni ne primene.

To se naročito ogleda u nezakonitom upravljanju najvrednijim javnim preduzećima, što je eskaliralo u slučaju EPS-a i energetske krize. Istovremeno, na percepciju o korupciji snažno utiče činjenica da javno tužilaštvo ne daje jasne odgovore na javno iznete i dokumentovane sumnje na korupciju, kao i netransparentno ugovaranje najvećih infrastrukturnih radova bez konkurencije.

Pogubni efekti pandemije COVID – 19 na transparentnost i korupcijske rizike, što je bio globalni trend, u Srbiji se i dalje snažno osećaju. Pored toga što se svi podaci o COVID nabavkama tretiraju kao tajni, pandemija se koristi kao izgovor i za podelu budžetskog novca, koja se dovodi u vezu sa izborima.

Detaljnije o Indeksu percepcije korupcije i rezultatima

Indeks percepcije korupcije već dvadeset sedmu godinu za redom sačinjava vodeća antikorupcijska organizacija na globalnom nivou, Transparency International. Ove godine je rangirano 180 zemalja i teritorija, isto kao i godinu dana ranije. Zemlje se boduju na skali od 100 (veoma čiste) do 0 (veoma korumpirane). Srbija je ove godine plasirana na 96. mesto (prošle godine 94), sa skorom od 38, što je isto kao i prethodne godine. Ovo mesto delimo sa još pet zemalja (Argentina, Brazil, Indonezija, Lesoto i Turska).

Ocena za 2021. godinu najlošija je u poslednjih 10 godina. Treću godinu za redom, Srbija se nalazi u "lošijoj polovini sveta", a trenutno mesto na tabeli je najlošije još od CPI 2005 (kada je bila rangirana Srbija i Crna Gora).

Promene skora Srbije su minimalne već dvanaest godina. Sa sadašnjim rezultatom od 38, Srbija je u grupi zemalja sa raširenom korupcijom (ispod 50). Ovaj skor nas smešta pet poena ispod svetskog proseka (43), 19 poena ispod proseka našeg kontinenta, a čak 26 poena iza proseka onog dela Evrope čiji deo želimo da postanemo.

Na vrhu liste se nalaze Finska, Novi Zeland i Danska sa 88 poena, a na dnu Južni Sudan sa 11 i Somalija i Sirija sa 13.

Među bivšim socijalističkim zemljama Evrope najbolje je plasirana Estonija sa skorom od 74, a od onih koje nisu članice EU to je Gruzija (55). Unutar bivše SFRJ, najbolja je plasirana Slovenija sa 57, koja, međutim, beleži pad. U našem neposrednom susedstvu, bolje rezultate na CPI imaju Hrvatska (47) Crna Gora (46), Rumunija (45), Mađarska (43), Bugarska (42) i Severna Makedonija (39), dok su nešto lošije od Srbije rangirani Albanija i Bosna i Hercegovina (35). Kosovo, za koje se rade posebna istraživanja, ove godine beleži skor 39.

Pri izradi CPI se uzima u obzir 13 relevantnih istraživanja koja mere percepciju o korumpiranosti javnog sektora. Ta istraživanja predstavljaju mišljenje ili utisak koji o korumpiranosti državnih funkcionera i javnih službenika imaju oni koji sa njima posluju ili koji o tome savetuju poslovne ljude, vlade i međunarodne institucije. Istraživanja moraju biti objavljena u poslednja 24 meseca i moraju postojati makar tri takva izvora podataka da bi zemlja/teritorija bila rangirana.

Srbija je ove godine obuhvaćena sa ukupno osam relevantnih istraživanja (isto kao za 2020), što garantuje visok stepen pouzdanosti nalaza, kao i uporedivost podataka sa onima iz ranijih godina.

Korišćeni su Global Insight Country Risk Ratings, Bertelsmann Foundation, World Economic Forum, Economist Intelligence Unit, Freedom House, International Country Risk Guide, World Justice Project Rule of Law Index i Varieties of Democracy Project.

Od istraživanja koja su relevantna za Srbiju, u tri slučaja su podaci prikupljeni u 2020, za dva tokom 2020. i 2021, a u tri slučaja istraživanja su u celosti sprovedena u 2021. U četiri izvorna istraživanja za CPI 2021 ocena je ista kao i u CPI 2020, u dva istraživanja skor za Srbiju je nešto bolji, a u dva nešto lošiji u odnosu na CPI 2020.

Ocene po pojedinim istraživanjima kreću se u rasponu od 35,66 do 40,34. Standardna devijacija je 1,42.

Transparency International u ovogodišnjem izveštaju posebno je ukazala na vezu ljudskih prava i demokratije i korupcije. Korupcija omogućava kršenje ljudskih prava, a nasuprot tome, obezbeđivanje osnovnih prava i sloboda ostavlja manje prostora za nesputano bujanje korupcije.

Pandemija COVID-19 bila je opravdanje u mnogim državama da se dodatno ojača izvršna vlast, za skrivanje informacija od javnosti i ograničavanje prava i slobode.

Transparency International ukazala je i da su mnogi od uspeha u borbi protiv korupcije u novijoj istoriji posledica neumornih, koordinisanih napora građana, koji su preuzeli velike lične rizike da bi se izborili za promene: "Ova borba je vaša borba i ne može biti poverena samo vladama".

Kompletni rezultati istraživanja mogu se preuzeti sa sajta TS:

<https://transparentnost.org.rs/index.php/sr/istraivanja-o-korupciji/indeks-percepcije-korupcije-cpi>

Transparentnost – Srbija,

Beograd, 25.1.2022.